

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตที่ผ่านมา การพัฒนาประเทศของประเทศไทย ถือได้ว่าประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจพอสมควร แต่ในบางครั้งความไม่สมดุลของการพัฒนา อาจทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้และผลประโยชน์จากการพัฒนาระหว่างภาคชนบทกับเมือง และระหว่างกลุ่มคนในสังคม ยังเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตคนไทย ทั้งก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา นั่นคือ การพัฒนาที่ผ่านมา เศรษฐกิจขยายตัวเติบโตดี แต่สังคมมีปัญหาและการพัฒนาไม่ยั่งยืน

ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เป็นต้นมา ประเทศไทยได้มุ่งเน้นการพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มุ่งพัฒนาคนให้มีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ปรับเปลี่ยนกลวิธีการพัฒนาเป็นแบบองค์รวม มีการเชื่อมโยงมิติต่าง ๆ ของการพัฒนา เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ผลของการพัฒนาเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ซึ่งเป็นผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจที่มีต่อคนและสังคม ได้ส่งผลให้เกิดปัญหาคุณภาพชีวิตของคนไทยมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้รุนแรงมากขึ้น มีจำนวนคนยากจนเพิ่มขึ้นจาก 6.8 ล้านคน ปี พ.ศ. 2539 เพิ่มเป็น 9.9 ล้านคน ใน พ.ศ. 2542 อีกทั้งมีจำนวนคนว่างงานเพิ่มมากขึ้นในช่วงที่เกิดภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในช่วงปีพ.ศ. 2539-2540 และยังมีปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรุนแรงเพิ่มขึ้น อีกทั้งลดจนความขัดแย้งในสังคมก็มีมากขึ้นอีกด้วย

ปัญหาความยากจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานในสังคมไทย และรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้ให้ความสำคัญ และพยายามหาทางแก้ไขเรื่อยมา ยิ่งมาถึงรัฐบาลสมัยปัจจุบัน ได้หยิบยกเอาการแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นหนึ่งในนโยบายเร่งด่วน และกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งได้ตอกย้ำให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหาความยากจนจะต้องเอาจริงเอาจังให้ได้ ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในอดีตที่ผ่านมา มีทั้งส่วนที่ประสบความสำเร็จและความล้มเหลว จึงมักจะมีการสรุปบทเรียนจากทุกภาคส่วนของสังคมตรงกันว่า การแก้ไขปัญหาต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้เป็นเจ้าของปัญหา เพราะเชื่อว่า การเข้ามามีส่วนร่วม

การเกษตรผสมผสาน หมายถึง การทำกิจกรรมทางการเกษตรหลาย ๆ อย่างในที่เดียวกัน โดยการใช้ทรัพยากรและที่ดินได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ โดยทั้งสองอย่างเกื้อกูลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เช่น การเลี้ยงไก่ในบ่อปลา

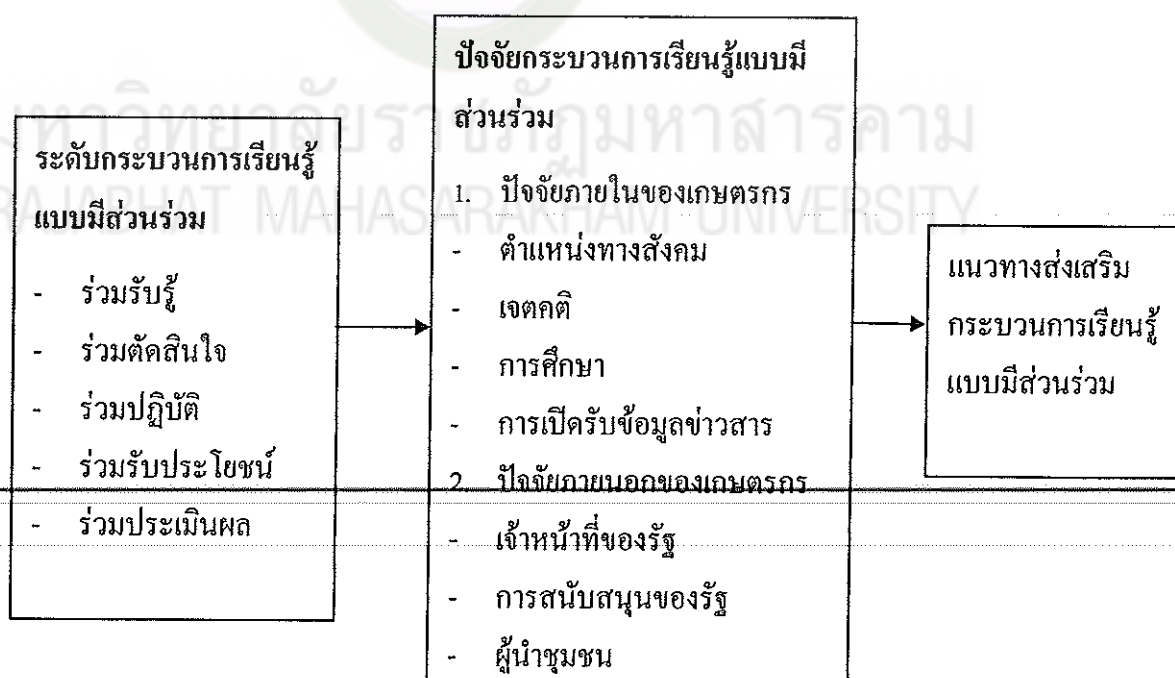
เกษตรทฤษฎีใหม่ หมายถึง การจัดการทรัพยากร ดิน น้ำและปัจจัยอื่น ๆ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในพื้นที่ของตนเองในพื้นที่ที่จำกัดต้องมีการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อความมั่นคงเพียงพอในปัจจัย 4 ของชีวิต

อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง หมายถึง ประเทศที่รวมตัวกัน 6 ประเทศ คือ มณฑลยูนนาน (จีน) พม่า ลาว ไทย กัมพูชา และเวียดนาม มีการติดต่อค้าขายกันเป็นเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอย่างมาก

เกษตรกรในจังหวัดนครพนม หมายถึง ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การทำไร่นาสวนผสม การเกษตรผสมผสาน และการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ ในเขตจังหวัดนครพนม

ทฤษฎีหรือกรอบแนวความคิดการวิจัย

ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อหาแนวทางส่งเสริมปัจจัยดังกล่าว

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย